

ОРЪЖИЯТА НА СЪВРЕМЕННИТЕ ТЪРГОВСКИ ВОЙНИ

Георги Спасов Витков

Е-поща: gvitkov@viteraks.com

Докторант в докторска програма „Световно стопанство и МИО“
Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов

Резюме: Настоящото изследване анализира ролята на икономическите санкции като основен инструмент в съвременните търговски войни. Проследява се тяхната еволюция от ограничени и несистематични мерки в миналото до високоспециализирани механизми за геоикономическо влияние. Акцентът е поставен върху съвременните форми на санкции, включително финансови ограничения, технологичен контрол и вторични санкции, които се използват за постигане на икономическо и политическо надмощие. Изследването разглежда и въздействието им върху отделни икономически отрасли, като селско стопанство и авиация, където се наблюдават както адаптивни процеси, така и структурни деформации. Анализирани са и ограниченията на санкциите, свързани с глобалната икономическа взаимозависимост и възможностите за тяхното заобикаляне. Направен е извод, че въпреки значителния им краткосрочен ефект, санкциите не винаги постигат устойчиви резултати и често водят до пренареждане на глобалните икономически връзки.

Ключови думи: икономически санкции, търговски войни, геоикономика, международна търговия, икономическо надмощие

JEL: F51, F13, F52

DOI: 10.58861/tae.grdier.2026.10

Тази статия се цитира по APA стил, както следва: Витков, Г. (2026). Оръжията на съвременните търговски войни. *Глобални и регионални измерения на международните икономически отношения*, (3), 124-137. DOI: 10.58861/tae.grdier.2026.10.

WEAPONS OF CONTEMPORARY TRADE WARS

Georgi Spasov Vitkov

E-mail: gvitkov@viteraks.com

Doctoral student in World Economy and International Economic Relations
Doctoral Program

Dimitar A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov

Abstract: This study analyzes the role of economic sanctions as a key instrument in contemporary trade wars. It traces their evolution from limited and unsystematic measures in the past to highly specialized mechanisms of geoeconomic influence. The focus is placed on modern forms of sanctions, including financial restrictions, technological controls, and secondary sanctions, which are used to achieve economic and political dominance. The study also examines their impact on specific economic sectors such as agriculture and aviation, where both adaptive processes and structural distortions can be observed. The limitations of sanctions are also analyzed, particularly those related to global economic interdependence and the possibilities for their circumvention. The study concludes that despite their significant short-term effects, sanctions do not always achieve sustainable results and often lead to a reconfiguration of global economic relations.

Keywords: economic sanctions, trade wars, geoeconomics, international trade, economic dominance

JEL: F51, F13, F52

DOI: 10.58861/tae.grdier.2026.10

This article shall be cited in APA style as: Vitkov, G. (2026). Weapons of contemporary trade wars. *Global and regional dimensions of international economic relations*, (3), 124-137. DOI: 10.58861/tae.grdier.2026.10.

Въведение

Търговските войни представляват форма на икономически конфликт, при който държавите използват ограничения като мита, квоти и ембарго, за да защитят националните си интереси. В този контекст икономическите санкции се разглеждат като целенасочени ограничителни мерки, чрез които се упражнява политически и икономически натиск без използване на военна сила.

В съвременната международна среда тези инструменти се трансформират от допълващ механизъм в централен елемент на геоикономическата стратегия. Държавите използват икономическата взаимозависимост като средство за влияние, което променя характера на международната конкуренция.

Целта на настоящото изследване е да се анализира еволюцията на икономическите санкции и тяхната роля като инструмент за постигане на икономическо надмощие, както и да се оценят ефектите им върху отрасли и глобалната икономика.

1. Дефиниране на икономическите санкции и тяхното историческо развитие

В съвременната геополитическа архитектура търговските войни са еволюирали от периферни икономически спорове до централен инструмент за налагане на стратегическо превъзходство, при който класическите митнически бариери представляват едва началния етап от сложен арсенал от механизми. Основното „оръжие“ в този контекст е целенасочената инструментализация на икономическата взаимозависимост, превърната в средство за принуда. В миналото търговският протекционизъм се ограничаваше предимно до налагането на вносни мита с цел защита на националните производители. Днес обаче държавите използват

регулаторната мощ и достъпа до вътрешните си пазари като лост за промяна на политическото поведение на своите опоненти.

Търговските войни представляват икономически конфликти, при които държави взаимно налагат ограничения /санкции (мита, квоти, ембарго) върху вноса на стоки, за да защитят местното си производство, да намалят търговския дефицит или да постигнат политически цели.

Икономическите санкции са ограничителни мерки, налагани от една държава, група държави или международни организации (като ЕС, ООН) срещу друга държава, физически или юридически лица. Целта им е да се упражни политически или икономически натиск за промяна на определено поведение, без да се прибегва до военна сила (*Publications Office of the European Union, 2026*), (*Пепеляев Групп, 2023*).

Историята на икономическите санкции представлява еволюция от първични мерки за принуда в древността до комплексен, институционализиран инструмент на съвременната международна политика, целящ промяна в поведението на целевите субекти без директен военен сблъсък. Като инструмент за осъществяване на държавната външна политика, санкциите са преминали през парадигмална трансформация от подчинен елемент на военното дело към самостоятелен механизъм за икономическа война и дипломатически натиск (*Alexander, 2009*).

1. 1. Античност и предмодерен период

Историческите корени на икономическата принуда могат да бъдат проследени до 432 г. пр. н. е., когато Атина, водена от Перикъл, налага т.нар. „Мегарски декрет“. Тази мярка, забраняваща достъпа на търговци от град Мегара до пазарите на Атинския морски съюз, е призната за една от първите документирани икономически санкции, целящи задушаване на икономиката на конкурентен град-държава (*Editorial Team & Nayani, 2026*), (*Abughris, 2021*). В този ранен етап санкциите са били тясно свързани с военните действия, служейки като метод за отслабване на противника преди или по време на въоръжен конфликт (*Metych, 2023*). През Средновековието и ранната модерна епоха, търговските ембарга са използвани главно по време на религиозни или териториални конфликти за принуждаване към спазване на договори, но

концепцията за системен икономически натиск в мирно време остава неразвита (Alexander, 2009).

1.2. XIX и началото на XX век: От блокади към институционализация

През XIX век, въпреки че санкциите често са се изразявали във военни блокади (като Континенталната система на Наполеон срещу Великобритания, 1806 г.), идеята за икономическа принуда започва да се оформя като алтернатива на войната (*Geoeconomics: How Sanctions and Trade Wars Shape the Global Order, 2026*).

Истинската промяна настъпва по време на Първата световна война, когато съюзниците използват широкомащабни блокади, за да ограничат доставките на суровини за Централните сили. Опитът от този период, често наричан „икономическа война“, води до разработването на концепцията за „икономическо оръжие“. Това пряко влияе върху създаването на Обществото на народите (ОН) след 1919 г., където Член 16 от Устава официално институционализира санкциите като легитимен инструмент за колективна сигурност, предназначен да замени военните действия. Въпреки това, неуспехът на ОН да спре италианската агресия в Етиопия през 1935 г. чрез ограничени санкции демонстрира ранните слабости на този механизъм.

1.3. Студената война и "десетилетието на санкциите" (1990-те)

След Втората световна война, създаването на Организацията на обединените нации (ООН) обновява рамката за санкции съгласно Глава VII от нейния Устав. През периода на Студената война (1947–1989), поради противопоставянето между САЩ и СССР, санкциите на ООН са рядкост, като примерите срещу Южна Родезия (1966) и Южна Африка (1977) са изключения (*Smith & Benkhadra, 2025*). Това е ера, в която доминират едностранните санкции, налагани от суперсилите.

След 1989 г. настъпва период, наричан от анализаторите „десетилетие на санкциите“ (1990-те), през който Съветът за сигурност на ООН налага повече санкции, отколкото през целия си предишен период (*Alaaldin, 2015*). Този бум се дължи на вярата в ефективността на икономическата принуда за разрешаване на регионални конфликти. Примери от този период включват

мерките срещу Ирак (след нахлуването в Кувейт), Либия и различни държави в Югославия (*Alaaldin, 2015*).

1.4. Модерни санкции: Целеви (*smart*) санкции и финансово влияние

Поради сериозните хуманитарни последици от всеобхватните (*comprehensive*) ембарга, наложени през 90-те години на миналия век (най-вече в Ирак), международната общност се насочва към „целеви“ или „умни“ санкции (*smart sanctions*) след атентатите от 11 септември 2001 г. (*Abughris, 2021*). Тези мерки са проектирани да минимизират съпътстващите щети върху цивилното население, като се фокусират върху специфични лица, организации, сектори (като петролния или финансовия) или финансови активи (*Asada, 2019*), (*Abughris, 2021*).

Съвременният период се характеризира с масивно използване на финансови санкции – замразяване на активи, спиране на достъпа до SWIFT и забрани за трансакции, което позволява на санкциониращите страни (САЩ, ЕС) да използват централната роля на своите банкови системи за постигане на външнополитически цели (*Editorial Team & Nayani, 2026*). Санкциите срещу Иран (покрай ядрената програма) и Русия (след 2014/2022 г.) демонстрират, че съвременните мерки са комбинация от забрани за търговия, финансови ограничения и технологични ембарга, които се опитват да изолират целевата икономика от глобалната финансова система (*Alaaldin, 2015*), (*Financial Crime Academy, 2026*).

В заключение, историята на икономическите санкции показва преминаване от редки и неформални ограничения към високотехнологични, прецизно насочени и институционализирани мерки. Въпреки че се използват за предотвратяване на конфликти, ефективността им остава обект на дебат, като те често водят до непредвидени последици за цивилното население и генерират сложни геополитически обратни реакции (*Alaaldin, 2015*), (*Asada, 2019*).

2. Санкциите като прецизен инструмент за икономическо доминиране

В съвременната геополитическа архитектура, търговските войни са

еволуирали от прости протекционистични мерки в сложни инструменти за икономическо принуждение, където санкциите заемат централно място като основно оръжие за постигане на стратегическо икономическо надмощие (*Bukhari & Zafar, 2025*), (*Mulder, 2022*). Тези конфликти надхвърлят традиционната конкуренция, превръщайки се в проява на „геоикономика“, при която държавите използват търговски бариери, финансови ограничения и технологични ембарга, за да отслабят противниците си и да предефинират глобалните вериги за стойност (*EuroAmerican Education, 2026*). За разлика от минали епизоди на протекционизъм, съвременните търговски войни, особено тези, наблюдавани между 2018 и 2026 г., се характеризират с висока степен на институционализация и целенасоченост, превръщайки търговската политика в средство за осигуряване на национална сигурност и технологично лидерство (*Ekinci Furtana, 2025*), (*Márquez de la Rubia, 2026*).

2.1. Видове санкции

Санкциите в съвременния контекст не са просто символични жестове, а „най-острият инструмент в глобалните борби за власт“, блокиращ достъпа на съперници до търговия, банкови системи и ключови технологии (*Geoeconomics: How Sanctions and Trade Wars Shape the Global Order, 2026*). Тяхната цел е да създадат изкуствен недостиг и да дестабилизират индустриалните сектори на таргетираната държава (*Bukhari & Zafar, 2025*). Основните видове санкции, използвани като оръжия, включват:

- **Технологични и експортни контролни режими:** Ограничаване на износа на критични технологии, например полупроводници и изкуствен интелект, за да се забави технологичното развитие на конкурента, както е видно в мерките на САЩ срещу Китай (*Gibson, 2025*), (*Ekinci Furtana, 2025*). САЩ и ЕС използват ограничения върху износа на модерни полупроводници, изкуствен интелект (AI) и оборудване за производство на чипове като „оръжие“, за да забавят технологичното развитие на конкуренти като Китай (*Barnhill, Georgi, Skinner, Tuchband, & Costelloe, 2026*), (*Epoch Investment Partners, 2025*).

- **Финансови санкции и замразяване на активи:** Изключване на банки и субекти от международната разплащателна система, което ефективно

изолира финансовия сектор на дадена държава (Butler, 2026), (Alanbatnews, 2026). В тази категория са също и ограничаването на достъпа до доларовата система и блокиране на транзакции, включително чрез криптоактиви (Crowell, 2026).

- **Вторични санкции:** Наказателни мерки срещу трети страни, които продължават да търгуват с таргетираната държава, което разширява обхвата на икономическата принуда (Butler, 2026).

- **Targeted (Целенасочени) санкции:** Вместо общи ембарга, се прилагат санкции срещу специфични компании, банки и лица, включително в сектори като корабоплаване и енергетика, за да се прекъснат логистичните вериги (Butler, 2026).

- **Анти-принудителни инструменти:** ЕС разработи инструмент за защита срещу икономическа принуда от трети страни, позволяващ бързи ответни мерки в търговията и инвестициите (Европейски парламент, 2025).

- **Ограничения върху суровините:** Държави като Китай отговарят с контрол върху износа на критични материали, което влияе на западните производства (Epoch Investment Partners, 2025).

2.2. Ролята на тарифите и „chokepoints“ в геоикономическата борба

Въпреки че санкциите са по-драстични, тарифите остават масово използван инструмент за водене на търговска война. Те преминават отвъд класическото търговско регулиране, превръщайки се в политическа арена, в която достъпът до пазара се администрира и използва като средство за натиск (Márquez de la Rubia, 2026). Изследванията показват, че в съвременните условия тарифите се използват стратегически за нанасяне на максимална политическа болка/вреда, като разходите често се поемат от вносителите и се прехвърлят към потребителите, предизвиквайки инфлация (Bukhari & Zafar, 2025).

През 2026 г. се наблюдава изместване на фокуса от просто налагане на тарифи към контрол върху „chokepoints“ (тесни места или критични възли) в глобалните вериги за доставки, като например производството на редкоземни елементи или енергийни доставки (Ip, 2026). Контролът над тези ключови ресурси дава на държавите, като например Китай, способност да водят ефективна контра-икономическа война.

3. Възможности за постигане на икономическо надмощие и дългосрочни ефекти

Санкциите и търговските войни преформатират глобалния икономически ред, като насърчават регионализацията на производството и намаляват зависимостта от съперничаещи държави. Те могат да доведат до успех, ако наложат значителни разходи върху таргетираната икономика, принуждавайки я да пренасочи ресурси към сектори, в които е в неизгодно положение (*Ghironi, Kim, & Ozhan, 2024*). Въпреки това, тези мерки често предизвикват дългосрочни структурни промени, като стимулират търсещите сигурност държави да създават алтернативни финансови инфраструктури и да заобикалят санкциите чрез нови търговски коридори (напр. между Русия, Китай и Индия) (*EuroAmerican Education, 2026*).

В заключение, съвременните търговски войни, водени чрез комбинация от прецизни санкции, масирани тарифи и контрол върху технологиите, са фундаментален инструмент за геополитическа стратегия. Те не само вредят на икономиките, но и пренаписват правилата на международната търговия, поставяйки националната сигурност над икономическата ефективност (*Savic, 2025*), (*StatRanker, 2025*).

Съвременните търговски войни през 2026 г. се характеризират с преминаване от прости тарифни спорове към сложни геоекономически стратегии, където **санкциите са основно оръжие за постигане на икономическо и технологично надмощие** (*UNCTAD, 2026*), (*EuroAmerican Education, 2026*). Тези инструменти се използват за блокиране на достъпа на съперници до критични технологии, финансови системи и ключови суровини, преоформяйки глобалните вериги за доставки (*Epoch Investment Partners, 2025*), (*EuroAmerican Education, 2026*).

3.1. Санкциите като средство за икономическо надмощие

- **Дестабилизиране на противника:** Санкциите увеличават финансовия риск и намаляват търговската отвореност на таргетираните държави (*Zhou, Wang, & Duan, 2025*). Те се използват за

парализиране на военната и промишлената база, като например в случая с ограниченията върху Русия.

- **Защита на индустриалната база:** Тарифите се използват за подкрепа на вътрешното производство, като се очаква ефективната тарифа на САЩ да достигне връх през 2026 г. (*Schoenberger, 2025*).
- **Принуждаване към пренареждане на веригите:** Санкциите (напр. по посока на трети държави, посредници) принуждават компаниите да изтеглят инвестиции от определени региони.
- **Ескалация на разходите:** Чрез санкции и тарифи се увеличават разходите за правене на бизнес, което се прехвърля върху крайните потребители и създава инфлационен натиск през 2026 г.

3.2. Възможности и ограничения на санкциите

- **Пуск от „Spider Effect“:** Санкциите създават сложна паяжина от рискове за бизнеса, който трябва да се деконструира, за да се спазят правилата (*Keen, 2026*).
- **Заобикаляне на санкциите:** Трети държави (като Турция, Индия, страни от Централна Азия) често служат като посредници за непряка търговия, намалявайки ефективността на санкциите (*Гринберг, 2026*).
- **Взаимно осигурено унищожение (Икономическо):** Тъй като големите сили (САЩ-Китай) са икономически взаимозависими, прекомерното използване на "ядрени" санкции може да навреди и на налагащата ги страна, което осигурява известна степен на стабилност (*Epoch Investment Partners, 2025*).

В заключение, през 2026 г. търговските войни не се водят само с тарифи, а с цялостен арсенал от геоикономически мерки, които превръщат търговията в средство за национална сигурност и контрол над стратегически сектори.

4. Влияние на санкциите върху някои отрасли на икономиката

4.1. Селско стопанство

Влиянието на санкциите върху селското стопанство е многостранно и зависи от това дали се разглежда от позицията на налагащата страна или на

санкционираната държава. Като цяло санкциите водят до значителни промени в търговските потоци, цените на продукцията и производствените разходи.

Основните аспекти на влиянието включват:

- **Преструктуриране на земеделие:** Санкциите, наложени на санкционираната страна, могат да помогнат помощна на държавата да развие вътрешното си селско стопанство, стимулирайки вносната замяна и превръщайки страната в значим износител на селскостопанска продукция, според някои анализи.
- **Търговски затруднения и внос:** Съществуват призови за налагане на по-строги санкции върху селскостопански внос, което може да предизвика безпрецедентни затруднения в сектора.
- **Повишаване на цените:** Санкциите често водят до повишаване на цените в сектора, което променя баланса на печеливши и губещи в земеделието.

В обобщение, санкциите действат като катализатор за пренареждане на пазарите, като в някои случаи стимулират местното производство, но същевременно създават сериозни логистични и икономически предизвикателства.

4.2. Авиостроене

Санкциите, наложени на целевата държава, оказват значително и дългосрочно въздействие върху авиостроенето и авиационния сектор, с ефекти, които се проявяват както на пазарно, така и на технологично ниво.

Основни последици за авиостроене:

- **Ограничен достъп до компоненти:** Ембаргото върху доставката на високотехнологични компоненти, резервни части и самолети от водещи производители (Boeing, Airbus) затруднява поддръжката и производството.
- **Държавни субсидии:** За да поддържа авиационния сектор в работещо състояние, санкционираната държава е принудена да финансира сектора под формата на субсидии и заеми.

- **Импортозаместване:** Санкционираната държава ще се опита да ускори производството на собствени модели с собствени компоненти, но това е процес, който изисква време и огромни ресурси.
- **Технологично изоставане:** Санкциите ограничават достъпа до модерни технологии и стратегически суровини, което може да доведе до изоставане на самолетостроене от глобалните стандарти.
- **Ефект върху гражданската авиация.**
- **Канибализация на самолети:** Поради липса на резервни части, авиокомпаниите са принудени да разглобяват част от флота си, за да поддържат други самолети в движение.
- **Сива икономика:** Въвеждането на ограничения засилва появата на сива икономика за набавяне на необходимите материали.

В обобщение, санкциите поставят авиационна индустрия в условия на жестока изолация, принуждавайки я да премине към модел на самодостатъчност, което крие големи рискове за безопасността и ефективността на полетите в дългосрочен план.

Заключение

Икономическите санкции се превръщат в ключов инструмент на съвременната геоекономика. Те еволюират от ограничени мерки до сложна система от финансови, технологични и търговски механизми.

Въпреки способността им да оказват силен краткосрочен натиск, тяхната ефективност остава ограничена в дългосрочен план поради адаптацията на засегнатите икономики и наличието на алтернативни канали за търговия.

Съвременните търговски войни показват, че икономическите инструменти все по-често заменят военните, но също така създават нови рискове и нестабилност в глобалната икономическа система.

Източници:

Abughris, N. (06 11 2021). *A Brief History of Economic Sanctions*. Извлечено от carter-ruck.com: <https://www.carter-ruck.com/insight/a-brief-history-of-economic-sanctions/>.

- Alaaldin, R. (16 04 2015). *Economic Sanctions: Past & Future*. Извлечено от LSE International History: <https://blogs.lse.ac.uk/lseih/2015/04/16/economic-sanctions-past-future/#>.
- Alanbatnews. (07 03 2026). *Economic Warfare: Sanctions and Trade Embargoes as Tools of Modern Conflict*. Извлечено от alanbatnews.net: <https://alanbatnews.net/eng/article/473808>.
- Alexander, K. (2009). *Economic Sanctions - Law and Public Policy*. London: Palgrave Macmillan. DOI: <https://doi.org/10.1057/9780230227286>.
- Asada, M. (Ред.). (2019). *Economic Sanctions in International Law and Practice*. London: Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780429052989>.
- Barnhill, M., Georgi, K., Skinner, C., Tuchband, M., & Costelloe, S. (15 01 2026). *Top Five Export Controls and Sanctions Areas to Watch in 2026*. Извлечено от <https://www.afslaw.com/>: <https://www.afslaw.com/perspectives/national-security-counsel/top-five-export-controls-and-sanctions-areas-watch-2026>.
- Bukhari, S. D., & Zafar, I. (2025). *Supply Chain Disruptions and Impact on Global Inflation*. IGI Global Scientific Publishing. doi:10.4018/979-8-3373-1982-7.
- Butler, R. (06 03 2026). *Tariffs & sanctions: A tale of economic war amid new regulations*. Извлечено от Thomson Reuters Institute: <https://www.thomsonreuters.com/en-us/posts/corporates/tariffs-sanctions-economic-war/>.
- Crowell. (27 04 2026). *Deadlock Broken: EU Adopts 20th Russia Sanctions Package*. Извлечено от <https://www.crowell.com>: <https://www.crowell.com/en/insights/client-alerts/deadlock-broken-eu-adopts-20th-russia-sanctions-package>.
- Editorial Team & Nayani, B. (04 03 2026). *The history of economic sanctions*. Извлечено от sanctions.io: <https://www.sanctions.io/blog/the-history-of-economic-sanctions#>.
- Ekinci Furtana, T. (2025). *Navigating New Economic Frontiers: China-led Trade Agreements, US-China Trade Wars, and the Impact of Trump-Era Tariff Policies*. Journal of Emerging Economies and Policy, 10(2), 129-137.
- Epoch Investment Partners. (12 2025). *The U.S.-China Trade War: What to Expect in 2026*. Извлечено от Epoch Investment Partners: <https://www.nyim.com/assets/documents/perspectives/2026-epoch-outlook.pdf>
- EuroAmerican Education. (2026). *Geoeconomics: How Sanctions and Trade Wars Shape the Global Order*. Извлечено от EuroAmerican Education:

- <https://www.euroamerican.eu/geoeconomics-how-sanctions-and-trade-wars-shape-the-global-order>
- Financial Crime Academy. (02 04 2026). *History and Evolution of Sanctions*. Извлечено от Financial Crime Academy: <https://financialcrimeacademy.org/history-and-evolution-of-sanctions/>
- Geoeconomics: How Sanctions and Trade Wars Shape the Global Order. (2026). Извлечено от EuroAmerican Education: <https://www.euroamerican.eu/geoeconomics-how-sanctions-and-trade-wars-shape-the-global-order>
- Ghironi, F., Kim, D., & Ozhan, G. K. (04 10 2024). *International trade and macroeconomic dynamics with sanctions*. Извлечено от VoxEU: <https://cepr.org/voxeu/columns/international-trade-and-macroeconomic-dynamics-sanctions>
- Gibson, D. (06 02 2025). *International Trade 2024 Year-End Update*. Извлечено от Gibson Dunn: <https://www.gibsondunn.com/international-trade-2024-year-end-update/>.
- Ip, G. (12 04 2026). *In Economic War, Chokepoints Beat Tariffs*. Извлечено от The Wall Street Journal: <https://www.wsj.com/economy/global/kryptonite-to-americas-economic-super-powers-chokepoints-351ee72c>.
- Keen, S. (13 01 2026). *The 'spider effect' of sanctions presents a business risk in 2026*. Извлечено от Pinsent Masons: <https://www.pinsentmasons.com/out-law/analysis/spider-effect-sanctions-presents-business-risk-2026>.
- Márquez de la Rubia, F. (2026). *Tariff conflict in the Trump era: from fiscal instrument to geopolitical weapon against China*. Instituto Español de Estudios Estratégicos. Извлечено от https://www.defensa.gob.es/ceseden/-/ieee-2026-conflicto-arancelario-era-trump_analisis18.
- Metych, M. (22 12 2023). *"economic sanctions"*. Извлечено от Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/topic/economic-sanctions>.
- Mulder, N. (Режисьор). (2022). *The Economic Weapon: The Rise of Sanctions as a Tool of Modern War [Филм]*. Princeton Economics. Извлечено от <https://www.youtube.com/watch?v=8pplKxC1AGw&t=47s>.
- Publications Office of the European Union. (2026). *Ограничителни мерки (санкции)*. Изтеглено на 2026 от EUR-Lex: <https://eur-lex.europa.eu/BG/legal-content/glossary/restrictive-measures-sanctions.html>.

- Savic, B. (04 03 2025). *Sanctions and the geopolitics of trade*. Извлечено от GIS: <https://www.gisreportsonline.com/r/sanctions-trade-routes/>.
- Schoenberger, M. (03 02 2025). *2026 Trade Outlook: A Herculean Effort*. Извлечено от KPMG: <https://kpmg.com/us/en/articles/2026/global-trade-outlook-2026.html>.
- Smith, C. E., & Benkhadra, T. (30 06 2025). *A comprehensive overview of UN sanctions*. Извлечено от Global Investigations Review (GIR): <https://globalinvestigationsreview.com/guide/the-guide-sanctions/sixth-edition/article/comprehensive-overview-of-un-sanctions>.
- StatRanker. (26 04 2025). *Impact of Sanctions and Trade Wars on Global Trade Dynamics*. Извлечено от <https://statranker.org/>: <https://statranker.org/economy/foreign-trade/impact-of-sanctions-and-trade-wars-on-global-trade-dynamics/>.
- UNCTAD. (15 01 2026). *10 trends shaping global trade in 2026*. Извлечено от UNCTAD: <https://unctad.org/news/10-trends-shaping-global-trade-2026>.
- Zhou, J., Wang, S., & Duan, H. (2025). *The impact of trade sanctions on financial risk: Empirical evidence from global data*. Pacific-Basin Finance Journal, 24. doi:<https://doi.org/10.1016/j.pacfin.2025.102945>.
- Гринберг, М. (12 02 2026). *Коментар / Парадоксът на търговията по време на война*. Извлечено от Капитал: https://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/redakcionni_komentari/2026/02/11/4881119_komentar_paradoksut_na_turgoviata_po_vreme_na_voina.
- Европейски парламент. (17 02 2025). *Търговски войни: какви са инструментите на ЕС за защита*. Извлечено от Европейски парламент: <https://www.europarl.europa.eu/topics/bg/article/20180308STO99328/trghov-ski-voyni-kakvi-sa-instrumentite-na-es-za-zashchita>.
- Пепеляев Групп. (11 04 2023). *Что такое санкции и как они работают?* Колонка Романа Бевзенко. Извлечено от <https://www.pgplaw.com://pgplaw.ru/analytics-and-brochures/articles-comments-interviews/chto-takoe-sanktsii-i-kak-oni-rabotayut-kolonka-romana-bevzenko-/>.

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „ДИМИТЪР А. ЦЕНОВ” - СВИЩОВ
DIMITAR A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS - SVISHTOV

ГЛОБАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ ИКОНОМИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ

БРОЙ 3
Свищов, 2026 г.

GLOBAL AND REGIONAL DIMENSIONS OF INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

ISSUE 3
Svishtov, 2026

ISSN: 2738-8573 (online)

miojournal.uni-svishtov.bg

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:

Доц. д-р Драгомир Илиев – **главен редактор**

(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)

Проф. д-р Веселина Димитрова – **зам. главен редактор**

(Икономически университет – Варна)

Доц. д-р Здравко Любенов – **зам. главен редактор**

(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)

Доц. д-р Александър Косулиев

(Русенски университет „А. Кънчев“)

Доц. д-р Валентина Макни

(Икономически университет – Варна)

Доц. д-р Георги Маринов

(Икономически университет – Варна)

Доц. д-р Карина Саркисян-Дикова

(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)

Гл. ас. д-р Александър Шиваров

(Икономически университет – Варна)

Гл. ас. д-р Галин Стефанов

(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)

Гл. ас. д-р Даниела Илиева

(Русенски университет „А. Кънчев“)

Гл. ас. д-р Димитър Костов

(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)

Гл. ас. д-р Ивайло Петров

(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)

Гл. ас. д-р Иван Ангелов

(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)

Гл. ас. д-р Мирослав Камджалов

(Икономически университет – Варна)

Гл. ас. д-р Недялка Александрова

(Икономически университет – Варна)

Гл. ас. д-р Петьо Бошнаков

(Икономически университет – Варна)

Адрес на редакцията:

Ул. Емануил Чакъров 2, Свищов 5250, България

Главен редактор:

Доц. д-р Драгомир Илиев, e-mail: d.iliev@uni-svishtov.bg

Технически секретар:

Гл. ас. д-р Ивайло Петров, e-mail: mio.conf@uni-svishtov.bg

За всички представени за публикуване текстове се прилага процедура на двойно анонимно рецензиране.

Публикациите отразяват личните виждания на авторите. Авторите носят пълна отговорност за съдържанието на разработките, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници, както и за езиковото оформление на текстовете.

Условията и сроковете за приемане на текстове са посочени на адрес:

miojournal.uni-svishtov.bg

www.mioconference.eu

Адреси на електронното издание: miojournal.uni-svishtov.bg

dlib.uni-svishtov.bg

Алтернативен адрес:

www.mioconference.eu

ISSN 2738-8573

© Академично издателство „Ценов“ – Свищов

Списание „Глобални и регионални измерения на международните икономически отношения“ (съкратено **ГРИМИО**) е правопреемник на изданията с научните резултати от ежегодната *студентска научно-практическа конференция*, организирана от *катедра „Международни икономически отношения“* при Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов. До 2020 година изданията са сборници със самостоятелни ISBN номера, а от 2021 до 2023 година са периодичен сборник с постоянен ISSN номер – достъпни във Виртуалната библиотека на Стопанската академия на адрес dlib.uni-svishtov.bg.

Първата конференция е проведена през 1996 година по идея на проф. д-р ик. н. Иван Стойков и на гл. ас. д-р Симеон Момчев, преподаватели към катедрата. Участници са студентите от трети курс на специалност МИО към Стопанската академия, а тематичният фокус е върху международните инвестиции.

От 2014 година към събитието се присъединяват преподаватели и студенти от *катедра „Международни икономически отношения“* при Икономически университет – Варна, а през 2015 година и от *катедра „Икономика и международни отношения“* при Русенски университет „Ангел Кънчев“.

През годините конференцията се утвърди като форум за научна изява на студентите и докторантите извън учебната аудитория и създаде възможност за разчупване на формалните отношения лектор-обучаем, обмяна на опит в провеждането на мероприятия, свободно споделяне на творчески идеи. Постепенно тематиката се разшири и обхваща широк спектър от области, влизащи в сферата на международните икономически отношения и международния бизнес.

Пленарната сесия на *Тридесетата конференция* се проведе на 16 май 2026 г. присъствено в Базата за обучение на Стопанска академия в с. Орешак и в дистанционен формат чрез платформата BigBlueButton.

Journal “Global and Regional Dimensions of International Economic Relations” (abbreviated **GRDIER**) is the legal successor of the publications with the scientific results of the annual *student scientific-practical conference*, organized by the *Department of International Economic Relations* at Dimitar A. Tsenov Academy of Economics - Svishtov. Until 2020, the editions are conference proceedings with independent ISBN numbers, and from 2021 to 2023 they are periodical collections with a permanent ISSN number - available in the Academy’s Virtual Library at dlib.uni-svishtov.bg.

The first conference was held in 1996 on the idea of Prof. Ivan Stoykov and Head Assistant Simeon Momchev, lecturers at the department. The first participants were the 3rd year IER students at the Tsenov Academy of Economics, and the thematic focus was on international investments.

Since 2014, the event has been joined by professors and students from the *Department of International Economic Relations* at the University of Economics – Varna, and in 2015 from the *Department of Economics and International Relations* at the Angel Kanchev University of Ruse.

Over the years, the conference has established itself as a forum for the scientific expression of students and doctoral students outside the classroom and has created an opportunity to break the formal lecturer-student relationship, exchange experience in conducting events, and freely share creative ideas. Gradually, the topics have expanded and cover a wide range of areas, entering the sphere of international economic relations and international business.

The plenary session of the *Thirtieth conference* was held on May 16, 2026 at Dimitar Tsenov Academy’s Training and Recreation Center in the village of Oreshak and online through the BigBlueButton platform.

СЪДЪРЖАНИЕ / CONTENT:

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД МЕЖДУНАРОДНАТА ДИВЕРСИФИКАЦИЯ: АНАЛИЗ ЧРЕЗ ИНДЕКСА НА СИНХРОНИЗИРАНА ЗАГУБА.....	8
<i>Виктория Стефанова Данева</i>	
CHALLENGES TO INTERNATIONAL DIVERSIFICATION: ANALYSIS THROUGH THE GLOBAL SYNCHRONIZED LOSS INDEX.....	8
<i>Victoria Stefanova Daneva</i>	
РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА НА БЪЛГАРИЯ В ПЕРИОДА ОТ 2019 – 2025 Г. В КОНТЕКСТА НА ГЛОБАЛНИТЕ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА	16
<i>д-р Даниела Тинкова Маринова; Мариян Симеонов Великов</i>	
DEVELOPMENT OF TOURISM IN BULGARIA IN THE PERIOD 2019 – 2025 IN THE CONTEXT OF GLOBAL CHALLENGES	16
<i>Daniela Tinkova Marinova, PhD; Marian Simeonov Velikov</i>	
ФРАНЧАЙЗИНГЪТ В СФЕРАТА НА ТУРИЗМА.....	28
<i>Катерина Кирилова Бахчеванова</i>	
FRANCHISING IN THE TOURISM SECTOR.....	28
<i>Katerina Kirilova Bahchevanova</i>	
ПРЕКИ И НЕПРЕКИ ИКОНОМИЧЕСКИ РАЗХОДИ ПРИ КИБЕРИНЦИДЕНТИ В МАЛКОТО ПРЕДПРИЯТИЕ	44
<i>Бетина Диянова Минкова</i>	
DIRECT AND INDIRECT COSTS OF CYBER INCIDENTS IN THE SMALL ENTERPRISE.....	44
<i>Betina Diyanova Minkova</i>	
ЗАЩО РАЗМЕРЪТ НА СИВАТА ИКОНОМИКА ВАРИРА МЕЖДУ ДЪРЖАВИТЕ	59
<i>Георги Драгомиров Илиев</i>	
WHY DOES THE SIZE OF THE SHADOW ECONOMY VARY ACROSS NATIONS.....	59
<i>Georgi Dragomirov Iliev</i>	
МОДЕЛ ЗА ОПТИМИЗАЦИЯ НА ИЗБОРА НА МЕЖДУНАРОДНИ ПАЗАРИ В ДИГИТАЛНА СРЕДА.....	73
<i>Невин Бурханова Ангелова</i>	
A MODEL FOR OPTIMIZATION OF INTERNATIONAL MARKET SELECTION IN A DIGITAL ENVIRONMENT.....	73
<i>Nevin Burhanova Angelova</i>	
DIGITALIZATION IN CUSTOMS: ECONOMIC AND INSTITUTIONAL IMPACTS	86
<i>Melisa Vyulent Ismail</i>	
ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ ТЪРГОВСКАТА ИНТЕГРАЦИЯ И ВЪЗДУШНИЯ ТРАНСПОРТ В АФРИКА	95
<i>Анита Йорданова Йорданова</i>	

THE INTERPLAY BETWEEN TRADE INTEGRATION AND AIR TRANSPORT IN AFRICA.....	95
<i>Anita Yordanova Yordanova</i>	
ТРАНСГРАНИЧНОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА ЗЕЛЕНА ТРАНСФОРМАЦИЯ В ДУНАВСКИЯ РЕГИОН	109
<i>Габриела Руменова Попова</i>	
TRANSNATIONAL COOPERATION AS AN INSTRUMENT FOR GREEN TRANSITION IN THE DANUBE REGION	109
<i>Gabriela Rumeno va Popova</i>	
ОРЪЖИЯТА НА СЪВРЕМЕННИТЕ ТЪРГОВСКИ ВОЙНИ	124
<i>Георги Спасов Витков</i>	
WEAPONS OF CONTEMPORARY TRADE WARS.....	124
<i>Georgi Spasov Vitkov</i>	
ЕНЕРГИЙНАТА ИНТЕГРАЦИЯ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА УСКОРЯВАНЕ НА ЗЕЛЕНИЯ ПРЕХОД.....	138
<i>Жени Руменова Антонова</i>	
ENERGY INTEGRATION IN THE EUROPEAN UNION AS AN INSTRUMENT FOR ACCELERATING THE GREEN TRANSITION	138
<i>Zheni Rumeno va Antonova</i>	
КАРИЕРНА ПОДКРЕПА НА МЛАДИТЕ ХОРА В ДУНАВСКИЯ РЕГИОН И МЕЖДУНАРОДНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА ХОРАТА	153
<i>Александър Георгиев Данаилов; Габриела Руменова Попова</i>	
CAREER SUPPORT FOR YOUNG PEOPLE IN THE DANUBE REGION AND INTERNATIONAL PEOPLE MANAGEMENT.....	153
<i>Aleksandar Georgiev Danailov; Gabriela Rumeno va Popova</i>	
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО НА МЕЖДУНАРОДНИ ЕКИПИ В УСЛОВИЯТА НА ДИСТАНЦИОННА РАБОТА.....	163
<i>Веселин Василев Михайлов</i>	
CHALLENGES IN MANAGING INTERNATIONAL TEAMS IN A REMOTE WORK ENVIRONMENT	163
<i>Veselin Vasilev Mihaylov</i>	
ЕМПИРИЧНО ИЗСЛЕДВАНЕ НА МОТИВАЦИОННИЯ ПРОФИЛ И НАГЛАСИТЕ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА МИГРАЦИЯ СРЕД ЗРЕЛОСТНИЦИТЕ В ГРАД ВАРНА	179
<i>Мария Димова Златева</i>	
AN EMPIRICAL STUDY OF THE MOTIVATIONAL PROFILE AND ATTITUDES TOWARD INTERNATIONAL EDUCATIONAL MIGRATION AMONG HIGH SCHOOL GRADUATES IN THE CITY OF VARNA	179
<i>Mariya Dimova Zlateva</i>	

ИЗСЛЕДВАНЕ НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ВЪЗПРИЯТИЯ И РАЗПОЗНАВАЕМОСТ НА LINDOR.....	193
<i>Емилия Веселинова Петрова</i>	
RESEARCH ON CONSUMER PERCEPTIONS AND RECOGNITION OF LINDOR.....	193
<i>Emilia Veselinova Petrova</i>	
УСТОЙЧИВОСТ В МЕЖДУНАРОДНИЯ БИЗНЕС МОДЕЛ НА H&M GROUP	209
<i>Яница Мариянова Димитрова</i>	
SUSTAINABILITY IN THE H&M GROUP'S INTERNATIONAL BUSINESS MODEL	209
<i>Yanitsa Mariyanova Dimitrova</i>	

ИЗИСКВАНИЯ КЪМ АВТОРИТЕ

- Допустимост на авторите: настоящи студенти бакалаври, магистри и докторанти в български или чуждестранни висши училища, обучаващи се в икономически специалности.
- При съавторство, поне един от авторите трябва да отговаря на условието да е настоящ студент. Съавтори могат да бъдат и специалисти от практиката, които не са в трудово-правни отношения с българско или чуждестранно висше училище и членуват в алумни клуб на висше училище, организатор/съорганизатор на конференцията.

Формални критерии към структурата на разработката:

- Обем - до 27 000 символа с включени интервали (до 15 стандартни страници).
- Заглавие – ясно и точно формулирано, до 100 символа (с включени интервали).
- Пълно име на автора (авторите), е-поща, специалност и година на обучение, висше учебно заведение.
- Резюме – до 1500 символа (с включени интервали), да има характер на обобщение и да включва изследователски цели, методология и резултати.
- Ключови думи – от три до пет.
- JEL класификация - до три кода, поне един да попада в раздел F. International Economics (ideas.repec.org/j/index.html).
- Ако основният текст е на български език - следват заглавие, данни за автора (авторите), резюме, ключови думи и JEL, **преведени на английски език**.
- Текстът на доклада следва да бъде оформен в части, като се следва формата за писане на научни текстове **IMRAD** (Introduction, Methods, Results, Discussion). Допускат се допълнителни раздели, ако отговарят на концепцията на изследването.
- Допълнителните бележки, разяснения и коментари - под линия.
- Списък с цитираната литература - по **APA style**.

Технически изисквания за оформяне на материалите:

- Написани под Word for Windows.
- Размер на страницата: A4, 29–31 реда и 60–65 знака на ред.
- Полета: Top – 2,5 см; Bottom – 2,5 см; Left – 2,5 см; Right – 2,5 см.
- Наименование на статията: Cambria, 14 pt, с големи букви, Bold, центрирано.
- Имена на автора (ите), висше учебно заведение: Cambria, 12 pt, центрирано.
- За резюме, ключови думи и JEL: шрифт Cambria, размер 11 pt.
- За основния текст: шрифт Cambria, размер 12 pt.
- Разстояние между редовете: 1,5 lines.
- Номерация на страницата: долу вдясно.
- Текст под линия: размер 10 pt.
- Графики, фигури и таблици: вграждат се софтуерно в текста.
- Формулите се създават с Equation Editor.

Пълните и актуални изисквания са представени на miojournal.uni-svishtov.bg.

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „ДИМИТЪР А. ЦЕНОВ” - СВИЩОВ
DIMITAR A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS - SVISHTOV

ГЛОБАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ ИКОНОМИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ

Академично издателство „Ценов”
Ул. Емануил Чакъров 2, Свищов 5250, България

БРОЙ 3, 2026 г.
miojournal.uni-svishtov.bg

GLOBAL AND REGIONAL DIMENSIONS OF INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Academic Publishing House “Tsenov” – Svishtov
2, Emanuil Chakarov street, Svishtov 5250, Bulgaria

ISSUE 3, 2026
miojournal.uni-svishtov.bg

ISSN: 2738-8573 (online)

miojournal.uni-svishtov.bg